

Elke twee maanden verzorgt de VKCR een overzicht van de laatste ontwikkelingen op het gebied van kunst, cultuur en recht.

In verband met het jaareinde beslaat deze aflevering drie maanden.

Suggesties, aanvullingen en opmerkingen zijn van harte welkom op het mailadres: nieuws.vkcr@gmail.com

INHOUD

1. Wet- en regelgeving
2. Kunsthandel
3. Criminaliteit
4. Musea
5. Restitutie
6. Uitingsvrijheid
7. Overig nieuws

Kalender / Events

9 & 10 februari 2017

Tweedaagse internationale conferentie
Landschapsobservatoria

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en het [Nederlands Landschapsobservatorium](#) organiseren een conferentie over de verdere invoering van het Europese Landschapsverdrag (Florence 2000). Het observatorium komt voort uit dit verdrag. Het doel is om o.a. het belang van landschappen in het oog te houden bij culturele projecten.

[Link naar Landschapsverdrag](#)

afbeelding van freepik.com, bewerkt

Mededelingen

Oproep voor papers congres 'kunst en erfgoed'

Het Maastricht Centre for Arts and Culture, Conservation and Heritage (MACCH) roept op papers in te sturen voor zijn conferentie over erfgoed, kunst en cultuur:

Participatory Practices in Arts and Heritage
17 & 18 maart 2017, Maastricht.

[Lees meer over het congres -->](#)
[PDF naar uitnodiging -->](#)

Het Internationale Art Collecting Legal Handbook

Onlangs is de tweede druk verschenen van het internationale *Art Collecting Legal Handbook*. Het boek zit vol met tips en adviezen over juridische en fiscale aspecten voor de internationale kunstwereld. In de vorm van Q&A worden wettelijke regels en verdragen van de belangrijkste landen en jurisdicties voor de kunstwereld beschreven. De hoofdstukken over de landen en jurisdicties zijn geschreven door lokale advocaten met veel ervaring op het gebied van

kunst en verzamelingen, zowel voor particulieren, musea en culturele instellingen, als ook de kunsthandel.

Het Nederlandse hoofdstuk is geschreven door onze leden Laurens Kasteleijn en Pieter Ariëns Kappers van Bavelaar Advocaten.

The Art Collecting Legal Handbook, uitgever Thomson Reuters, 2de druk 2016

[Klik hier](#) voor het inrijke exemplaar en [hier](#) voor bestellingen.

1. Wet- en regelgeving

16 december – Verenigde Staten nemen wet aan die buitenlandse musea verder beschermt

In de Verenigde Staten is de Foreign Cultural Exchange Jurisdictional Immunity Clarification Act (FCEJICA) door president Obama ondertekend. Daarmee worden buitenlandse musea die kunst hebben uitgeleend aan Amerikaanse musea beschermd, niet alleen doordat de uitgeleende werken kunnen worden geïmmuniseerd tegen beslag (dat kon al), maar ook doordat de buitenlandse musea niet in rechte kunnen worden betrokken. In de zaak die de erven Malevich indertijd bij de Amerikaanse rechter tegen de gemeente Amsterdam hadden aangespannen, had de Amerikaanse rechter nog aangenomen dat immuniteit tegen beslag niet automatisch immuniteit tegen jurisdictie met zich bracht. De FCEJICA zorgt er nu voor dat dit wel zo is. De wet maakt een uitzondering voor 'Nazi-looted Art'. bron culturalheritagelawyer.blogspot.nl

9 november. Vervanging fiscale aftrek monumenten van de baan

De vervanging van de fiscale aftrek voor restauratie van monumenten door een (sobere) subsidie – zie ons eerdere bericht - is van de baan na kritiek uit de Kamer. Kamerstukken II 34556 2016/17 nr. 8: 34 vragen. Minister Bussemaker (OCW) vroeg op 9 november 2016 de Kamer het wetsvoorstel aan te houden zodat de aftrek blijft (zie nr. 10)

[Kamerstuk II 34556 nr.8](#)

[Kamerstuk II 34556 nr. 10](#)

Zie ons eerdere bericht:

20 september. Wetsvoorstel tot afschaffing fiscale aftrekbaarheid monumentenonderhoud

Minister Bussemaker en staatssecretaris Wiebes hebben een wetsvoorstel ingediend dat moet leiden tot afschaffing van de fiscale aftrekbaarheid van onderhoudsuitgaven aan rijksmonumenten. In plaats daarvan moet er een subsidieregeling komen. Achtergrond van deze verandering is de beperkte effectiviteit en de gevoeligheid voor fouten van de huidige regeling. Ook is er een bezuinigingsdoelstelling.

Bronnen: [Wetsvoorstel Wet fiscale maatregelen rijksmonumenten en scholing](#)

[Brief minister Bussemaker, nummer 32156-74](#)

2. Kunsthandel

27 december. VN verbiedt export Noord-Koreaanse standbeelden

Noord-Korea haalde de afgelopen jaren buitenlandse valuta het land binnen door het exporteren van standbeelden. De VN-Veiligheidsraad heeft nu een verbod gesteld op deze export. bron [de Volkskrant](#)

3. Criminaliteit

16 december. Picasso's elektriciën verliest hoger beroep over 'gekregen' Picasso's

De voormalige elektriciën van Pablo Picasso (1881-1973), Pierre Le Guennec, en zijn vrouw zijn veroordeeld tot twee jaar voorwaardelijke gevangenisstraf wegens het bezit van gestolen goederen. Le Guennec had 271 werken van Picasso in zijn garage opgeslagen, waarvan hij beweerde de rechtmatige eigenaar te zijn via een gift. bron [artnet](#)

6 december. UNESCO zoekt oplossing voor 'freeports' als probleem voor opsporing illegaal cultureel erfgoed

Op 29 september is het [ICPRCP](#) -het internationale comité van UNESCO voor het belang van restitutie- bijeengekomen om de problematische groei van illegaal cultureel erfgoed te bespreken. Hierbij is voornamelijk gekeken naar de rol van 'freeports'. Dit zijn tijdelijke belastingvrije opslaglocaties, bedoeld om de export te bevorderen. Tegenwoordig ziet men dat deze locaties gebruikt worden als goedkope opslag voor cultureel erfgoed. Het gevaar is dat hierdoor gestolen goederen voor een langere tijd uit het zicht kunnen blijven. Het ICPRCP heeft een rapport opgesteld om de dialoog te zoeken met mensen uit het vakgebied en te zoeken naar oplossingen. bron [artnet](#)

Zo troffen Zwitserse autoriteiten op 6 december 2016 gestolen goederen uit Syrië, Yemen en Libanon aan in 'freeports' in Geneve. Deze waren via Qatar het land binnengesmokkeld.

bron [artnet](#)

[Rapport ICPRCP](#)

7 november. Zes kunstdealers opgepakt voor valse Picasso's en Chagall

In Oostenrijk is een criminele organisatie opgepakt, verantwoordelijk voor het verkopen van werken valselijk toegeschreven aan o.a. Picasso en Chagall. De valse werken werden voor miljoenen euros aangeboden. bron [The New York Times](#)

[Persverklaring van de Bundeskriminalamt](#) (de Oostenrijkse opsporingsdienst)

18 oktober. Celstraf na aanbieden nep-Van Gogh voor 15 miljoen

Kerst W. heeft negen maanden gevangenisstraf gekregen, waarvan drie voorwaardelijk, voor het aanbieden van een werk dat naar zijn zeggen aan Vincent van Gogh was toe te schrijven. "Hij gebruikte daarvoor vervalste brieven en een vals echtheidsonderzoek van het Van Gogh Museum." bron [AD](#)

Rechtbank Overijssel, [ECLI:NL:RBOVE:2016:4028](#)

6 oktober. Sotheby's verkocht valse Frans Hals voor 9,5 miljoen

Veilinghuis Sotheby's heeft toegegeven een valse Frans Hals te hebben verkocht. De vervalsing is mogelijk onderdeel van een reeks van vervalsingen. Onderzoek wordt nu ook verricht naar werken van o.a. Lucas Cranach de Oude en Parmigianino. De verkoper Giuliano Ruffini is opgepakt voor verhoor. bron [de Volkskrant](#) en [Artnet](#)

4. Musea

Er zijn geen meldingen binnen deze rubriek.

5. Restitutie

22 december. Allard Pierson Museum moet Krimschatten afgeven aan Oekraïne, beroep ingesteld

De rechtbank heeft op 14 december 2016 bepaald dat het Allard Pierson Museum de in 2014 aldaar tentoongestelde stukken (de Krimschatten) moet afgeven aan de staat Oekraïne. De Krimschatten behoren voor de toepassing van het UNESCO-verdrag 1970 (en daarmee ook de Erfgoedwet die in artikel 6.1, onder c bij deze definitie aansluit) tot het erfgoed van Oekraïne, aldus het vonnis van de Rechtbank Amsterdam.

De rechter heeft zich niet uitgelaten over wie de rechtmatige eigenaar is. Dat is zaak voor verdere discussie in het land van oorsprong.

De vier Krimmusea zijn in beroep gegaan tegen de uitspraak en Rusland spreekt er schande van. Zolang de procedure loopt blijven de goudschatten in het depot van het Allard Pierson.

bronnen de Volkskrant, Het Parool&Trouw

uitspraak: Rechtbank Amsterdam, sectie Civiel, 14-12-2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:8264

15 december:Kunstmuseum in Bern erft Gurlitt collectie; verzoek nietigverklaring testament verworpen

De rechter in München heeft bepaald dat Cornelius Gurlitt handelingsbekwaam was toen hij de in zijn appartement gevonden kunstwerken naliet aan het Kunstmuseum in Bern. De handelingsbekwaamheid was betwist door een nicht van Gurlitt. Zij heeft aangekondigd zich op verdere stappen te beraden. De collectie bevat werk van onder meer Monet, Cézanne en Rodin. De werken zijn voor ten minste een deel door Hildebrand Gurlitt, de vader van Cornelius, gekocht van Joodse eigenaren tijdens het Nazibewind. Hildebrand was één van de vier Duitse kunsthandelaren die door het Nazibewind was gemachtigd om in 'ontaarde' kunst te handelen. bronnen The Art Newspaper, de Volkskrant, The New York Times

12 december: Erven Stern vorderen met succes twee werken terug

De Max Stern Foundation heeft twee werken teruggekregen, die Max Stern, een Joodse Duitse kunsthandelaar, in de jaren 1936-1938 in Duitsland noodgedwongen had geveild. Stern is Duitsland in 1938 ontvlucht en heeft zich na de oorlog in Canada gevestigd. Hij stierf kinderloos in 1987 en liet zijn vermogen na aan drie universiteiten. Zij startten in 2002 de Max Stern Art Restitution Project, dat zich op restitutie van de ca. 400 verloren werken toelegt. Intussen zijn 15 werken teruggevonden. De twee werken waar het in deze zaak om ging, doken recent op bij veilingen in Heidelberg respectievelijk Hamburg.

bronnen The Art Newspaper&artnet

7 december.Originele aangifteformulieren roofkunst Tweede Wereldoorlog online in te zien

Op de website herkomstgezocht.nl zijn veertienduizend formulieren openbaar gemaakt, van Joodse Nederlanders die na de Tweede Wereldoorlog aangifte hebben gedaan van roof van goederen door de Duitse bezetters. bron de Volkskrant

2 december.Alte Nationalgalerie in Berlijn restitueert beeldhouwwerk aan erven Mosse

De Berlijnse Alte Nationalgalerie restitueert een beeldhouwwerk van de hand van Reinhold Begas aan de erven van Felicia en Hans Lachmann-Mosse. Zij waren de uitgevers van Berliner Tageblatt, een liberale krant die door de Nazi's werd vervolgd als "Joodse pers". Felicia en Hans

vluchtten uit Berlijn in 1933. Hun bezittingen werden door de Nazi's geveild in 1934. Felicia was de dochter van de legendarische uitgever en filantroop Rudolf Mosse, die in 1920 overleed en een groot vermogen naliet. bronnen [The Art Newspaper](#) & [artnet](#)

23 november. Restitutie Gouden Kris aan Indonesië

Minister-president Mark Rutte heeft woensdag een gouden kris teruggegeven aan Indonesië, afkomstig uit de collectie van Museum Nusantara in Delft, dat in 2013 is gesloten. In 2017 zullen nog 1465 voorwerpen volgen. bron [nu.nl](#)

25 oktober. Rechtszaak en restitutie door weigering opname Agnes Martin in oeuvrecatalogus

De samenstellers van de *Agnes Martin Catalogue Raisonné* – een oeuvrecatalogus van de werken van de Canadees-Amerikaanse kunstenares Agnes Martin – weigerden dertien van haar werken op te nemen in de catalogus. Hiermee is de schijn gewekt dat de werken niet authentiek zijn. De Londense Mayor Gallery voelt zich verplicht vier van haar klanten in totaal ruim 7,2 miljoen dollar terug te betalen. Dit bedrag probeert zij in een rechtszaak terug te vorderen van de samenstellers van de catalogus, het Agnes Martin Authentication Committee en de overkoepelende Agnes Martin Foundation. bron [artnet](#) en [NRC Handelsblad](#)

4 oktober. Brief van de Minister van OCW aan de Tweede Kamer over het restitutiebeleid

De Minister van OCW heeft op 4 oktober 2016 een brief aan de Tweede Kamer gezonden, waarin zij ingaat op de door haar voorgenomen wijzigingen in de uitvoering van het restitutiebeleid. De inhoud van deze brief kunt u [hier downloaden](#).

3 oktober. Restitutieclaim 100 miljoen dollar Picasso tegen Metropolitan Museum of Art

Restitutieclaim *The Actor* (1904) van Pablo Picasso tegen Metropolitan Museum of Art door erfgename Laurel Zuckerman: Het werk heeft een geschatte waarde van 100 miljoen dollar. Erfgename Laurel Zuckerman verklaart dat haar overgrootvader Paul Leffmann door de Nazi's in 1935 gedwongen werd zijn huis en bedrijf te verkopen. Het schilderij werd in Zwitserland ondergebracht, maar Leffmann moest het noodgedwongen onder de marktwaarde verkopen om financieel te kunnen overleven. "The Leffmanns would not have disposed of this seminal work at that time, but for the Nazi and Fascist persecution to which they had been, and without doubt would continue to be, subjected," states the complaint." bron [The New York Times](#) & [artnet](#)

Federale rechtbank SDNY (Southern District of New York, Manhattan) nr 1:16:c—07665

29 september. Restitutie door Keulen van verkocht werk dat onder druk aan Nazikunsthandelaar werd verkocht

De tekening *Blick über die Dächer von Schandau* (1886) van Adolf von Menzel keert terug naar de erfgenamen van Elisabeth Linda Martens. Het werk is nu in het bezit van de stad Keulen. Erkend is dat het werk in 1939 onder druk door Martens verkocht is aan kunsthandelaar Hildebrand Gullit om Duitsland te kunnen ontvluchten. bron [artnet](#)

6. Uitingsvrijheid

28 oktober. Beslag op 'homokunstwerk' voor expositie Haarlem door Russische douane

Werken van Russische kunstenaar Demir Demirov werden donderdag door de Russische douane tegengehouden op het vliegveld. De werken zouden 'aanzetten tot homoseksualiteit'. Demirov laat zich inspireren door het anti-homobeleid in Rusland. De werken zijn de volgende dag vrijgegeven en alsnog aangekomen in Haarlem. bron [de Volkskrant](#)

7. Overig nieuws

21 december: Ondanks ontkenning kunstenaar bevestigt Zuid-Koreaanse rechtbank de echtheid

In een opmerkelijke rechtszaak heeft een Zuid-Koreaanse rechtbank bepaald dat het werk *Beautiful Woman* toegeschreven wordt aan kunstenaar Chun Kyung-Ja. Ondanks de ontkenning van de kunstenaar zelf en een onderbouwend forensisch rapport. Men vermoed politieke druk. bron [artnet](#)

8 december. Vergoeding beeldend kunstenaars wordt gekoppeld aan minimumloon

Vanaf 1 januari 2017 krijgen kunstenaars die hun werk tentoonstellen zonder verkoopdoel, een vergoeding gebaseerd op het wettelijk minimumloon, zo meldt [de Volkskrant](#). Deze afspraken zijn vastgelegd in de [Honorariumrichtlijn](#), en wordt middels een convenant breed gedragen door het werkveld. zie verder <http://www.kunstenaarshonorarium.nl>

7 december. Frankrijk en de VAE starten depot om kunst uit bedreigde gebieden te stallen

Frankrijk en de Verenigde Arabische landen nemen het voortouw voor een speciaal fonds om kunst uit bedreigde gebieden op andere plaatsen dan de bedreigde te stallen. De landen hebben reeds 100 miljoen dollar gedoneerd aan het fonds. President François Hollande heeft aangekondigd dat het nieuwe depot van het Louvre (2019) ook wordt opengesteld voor internationaal bedreigd cultureel erfgoed. De precieze vorm moet nog worden bepaald. bron [nu.nl](#) en [artnet](#)

3 november. Nederlandse scheepswrakken Belgisch erfgoed

België heeft Nederlandse scheepswrakken in de Noordzee tot Belgisch cultureel erfgoed verklaard. bron [nu.nl](#)

28 oktober. Publicatie Risicomanagement voor collecties

De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed publiceert 'Risicomanagement voor collecties'. De publicatie behandelt een verscheidenheid aan vragen waar collectiebeherende instellingen mee te maken kunnen krijgen. "Er wordt rekening gehouden met alle bedreigingen waaraan objecten en collecties blootstaan. Zowel op gebeurtenissen als brand, overstroming en diefstal als op processen zoals verbleking door licht, barsten door uitdrogen en zwart worden door luchtverontreiniging." bron [Cultureelerfgoed.nl](#)

18 oktober. Rechter: gemeente Amsterdam hoeft Schaaps kunstwerk niet te plaatsen

Stadsdeel Amsterdam-Zuid kan niet worden verplicht een geschikte locatie te zoeken voor het kunstwerk *Westland Wells* van kunstenaars Femke Schaap. De buurt verzette zich hevig tegen de komst van het werk. De bestuursrechter verklaarde de afgegeven omgevingsvergunning

gegrond. bron [de Volkskrant](#) en [Het Parool](#), uitspraak is nog niet online.

13 oktober. Sloop twee monumenten, ondanks monumentstatus

De status van rijksmonument behoeft de sloop van een gebouw niet in de weg te staan. Zo bleek onlangs uit de uitspraak van de voorzieningenrechter van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State betreffende de voormalige KRO-studio in Hilversum en een karakteristieke villa aldaar.

“Het college mag zelfs gemotiveerd afwijken van het negatieve advies van de minister, zijnde in dit geval de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, ten aanzien van een voorgenomen sloop van een rijksmonument.”, aldus Berend Haagen en Renee Fennis van NautaDutilh.

bron [NautaDutilh](#)

Uitspraak Raad van State, [ECLI:NL:RVS:2016:2782](#)

9 oktober. Kamer wil opheldering over kunstverkoop door koningshuis

De Tweede Kamer wil opheldering over de verkoop van twee kunstwerken voor miljoenen euro's door leden van het Koninklijk Huis.

[NRC Handelsblad](#) schrijft erover: “De kunstwerken zijn niet eerst aan nationale musea aangeboden, maar rechtstreeks verkocht aan een buitenlands museum en een particulier. Daardoor is volgens kunsthistorici nationaal erfgoed verloren gegaan. Ook wordt betwijfeld of het schilderij wel privébezit was.” Volgens de Rijksvoorlichtingsdienst behoorden de werken tot de privé-collectie. De opbrengst is naar de Oranjes zelf gegaan. bron [NRC Handelsblad](#) en [de Volkskrant](#)

De kamervragen zijn op 22 december beantwoord. De minister stelt dat het om privébezit van de koninklijke familie gaat. Zie [link naar Kamerstuk 1120809](#)

1 oktober. Geschillencommissie Auteurscontractenrecht van start

Auteurs, uitvoerend kunstenaars, uitgevers en producenten kunnen vanaf 1 oktober voor geschillen terecht bij de onafhankelijke [Geschillencommissie Auteurscontractenrecht](#), zonder dat er eerst een rechter aan te pas hoeft te komen. Het gaat om problemen over de toepassing van het auteurscontractenrecht en de uitleg van de overeenkomst die partijen gesloten hebben om het werk van de maker te exploiteren. De commissie probeert in eerste instantie een schikking tot stand te brengen. bron [degeschillencommissie.nl](#)

5 oktober. Illustrator Lili Chin eist 1 miljoen dollar van Kohl voor auteursrechtsschending

Illustrator Lili Chin, o.a. bekend van illustraties van haar Boston terriër, heeft een rechtszaak aangespannen tegen Kohl. Chin eist 1 miljoen dollar. Kohl heeft bijna identieke afbeeldingen gebruikt voor de verkoop van zijn sokken en t-shirts. De verkoop is niet gestaakt na de aanklacht. bron [artnet](#)

U ontvangt deze nieuwsbrief omdat u lid bent van de VKCR. Mocht u deze nieuwsbrief niet op prijs stellen dan kunt u zich afmelden voor toekomstige nieuwsbrieven via [deze link](#), of door een email te sturen naar nieuws.vkcr@gmail.com.